

МЕТОДИ НАВЧАННЯ У КОНТЕКСТІ ПРОБЛЕМАТИЗАЦІЇ МОВНОЇ ОСВІТИ

*Н.В. Бондаренко,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник
Інституту педагогіки НАПНУ*

Реалізувати потенціал сучасного інформаційного глобалізованого суспільства – означає не лише транслювати інформацію, а й пропонувати ідеї, виробляти позицію, надавати оцінку, розробляти аналітику постановки, розкриття й розв’язання проблемних ситуацій тощо. В умовах багатозадачності, коли доводиться паралельно вирішувати кілька проблем, актуалізується проблемний аспект опанування всіх шкільних предметів і української мови зокрема. За компетентнісного підходу принцип проблематизації, як один із найзапитаніших, реалізується насамперед через проблемне уконтекстення методів навчання.

Стрижнем і домінантою технології проблемного навчання є наявність спеціально створених проблемних ситуацій як пускового механізму мислення, джерела і стимулу пошукової пізнавальної активності учнів. Схематично проблемне навчання можна представити так: виявлення й постановка проблеми → створення проблемної ситуації → усвідомлення, прийняття проблеми → визначення шляхів і способів розв’язання проблеми → формулювання гіпотези → аргументоване підтвердження гіпотези → застосування опанованих способів розв’язання проблеми для вирішення подібних задач.

У процесі проблемного навчання української мови ефективними виявилися такі методи як евристична бесіда, частково-пошуковий, дослідницький, метод проєктної діяльності, ситуаційний, шість капелюшків мислення, метод колективного генерування ідей (у невдалій перекладній версії – мозковий штурм), моделювання, прогнозування, текст-метод, карта думок, дерево рішень, дискусія.

Виокремлення методу проблемного навчання в самостійний спосіб пізнання умовне. Адже проблемну ситуацію можна створити за допомогою будь-якого методу навчання. Тому в процесі застосування різних методів бажано ставити учнів у творчу ситуацію усвідомлення суперечності, висунення припущень, пошуку, опанування й вибору оптимальних способів розв’язання проблем.

Під час застосування проблемно орієнтованих методів навчання у здобувачів освіти формуються вміння: бачити, усвідомлювати й формулювати проблему;

здобувати конкретну інформацію з різних джерел, фільтрувати й цілеспрямовано використовувати її; виділяти основне; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; системно, раціонально й продуктивно мислити; переносити здобуті знання в нові нестандартні ситуації; висувати й обґрунтовувати гіпотезу; опановувати й застосовувати різні способи розв'язання проблем; різноспособово розв'язувати проблеми; задовольняти потребу в нових знаннях тощо. Результатом ефективного застосування проблемно орієнтованих методів має стати самостійність пошукової пізнавальної, смислової та рефлексійної діяльності, розуміння операційного оперування особистісними смислами за типових і нестандартних умов життєактивності, особиста відповідальність учнів за процес, якість, результат навчання й самоосвіти, усвідомлення своєї індивідуальної непересічності й унікальності.